

SANATÇILAR İÇİN TELİF SÖZLEŞMELERİ

Uluslararası Sözleşmeler

Edebiyat Ve Sanat Eserlerinin Korunmasına İlişkin Bern Sözleşmesi

Roma Sözleşmesi

Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Anlaşması (TRIPS)

WIPO İcralar ve Fonogramlar Sözleşmesi (WPPT)

WIPO Telif Hakları Anlaşması (WCT)

Edebiyat Ve Sanat Eserlerinin Korunmasına İlişkin Bern Sözleşmesi

1886 tarihli Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Korunmasına İlişkin Bern Sözleşmesi, fikir ve sanat eserlerinin ulusal sınırlar ötesinde de korunmasını sağlamak amacıyla oluşturulan ilk uluslararası nitelikteki çok taraflı anlaşmadır.

9 Eylül 1886 tarihinde İsviçre'nin Bern şehrinde toplanan devletlerarası bir konferansta kabul edilen Sözleşme, sonuncusu 1979'da olmak üzere birçok kez revize edilmiştir. Sözleşmede; edebiyat ve sanat eserleri tanımlanmış, eser sahibinin mali ve manevi hakları ile bu hakların kullanım süre ve koşulları belirlenmiştir.

Bern Sözleşmesinin 1 inci maddesi ile bu sözleşmeyi imzalayan ülkeler sözleşmenin uygulanmasına ilişkin çalışmaları yürütmek amacıyla Bern Birliği'ni kurmuşlardır. Birliğin idari işleri Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) tarafından yürütülmektedir. Türkiye öncelikle 1 Ocak 1952 tarihinde Sözleşmenin 1948 yılında tadil edilmiş metnine katılmış, 07.07.1995 tarih ve 4117 sayılı "Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Korunmasına İlişkin Bern Sözleşmesinde Değişiklik Yapan ve 1979'da Tadil Edilen Paris Metnine Katılmamızın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun" ile de Bern Sözleşmesi'nin en son haline taraf olmuştur (RG:12/07/1995 tarih ve 22341 sayılı). Bern Sözleşmesi'ne hâlihazırda Türkiye dâhil 168 ülke taraftır.

İcracı Sanatçılar, Fonogram Yapımcıları Ve Yayın Kuruluşlarının Korunmasına Dair Roma Sözleşmesi

26 Ekim 1961 tarihinde Roma'da imzalanan sözleşme, 18 Mayıs 1964 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sözleşmenin uygulanmasından ve idari işlerinden ILO ve UNESCO ile birlikte WIPO sorumludur.

Roma Sözleşmesi; uluslararası alanda bağlantılı haklarla ilgili asgari standartların tanındığı ilk sözleşmedir. Sözleşmede; bağlantılı hak sahibi olarak icracı sanatçılar, fonogram yapımcıları ve yayın kuruluşları belirlenmiş, bu grupların tanımları yapılmış, tanınan haklar ve bu hakların kullanım koşulları ile koruma süresi gibi konulara yer verilmiştir. Sözleşme ile belirlenen asgari koruma süresi 20 yıldır.

Türkiye 7 Temmuz 1995 tarih ve 4116 sayılı Kanun ile Roma Sözleşmesi'ni kabul etmiştir. Günümüzde Roma Sözleşmesine taraf olan 92 ülke bulunmaktadır.

Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Anlaşması (TRIPS)

1986-1994 yılları arasında sürdürülen Uruguay Turu müzakereleri sırasında DTÖ'nün kurucu anlaşmasına ek olarak kabul edilen TRIPS (Trade-Related Aspects of Intellectual Property

Rights), DTÖ içerisinde yer alan diğer konuların yanında, ticaretle bağlantılı fikri mülkiyet haklarını düzenleyen bir anlaşma olarak uluslararası ticaret sistemine 1995 yılında eklenmiştir.

TRIPS, bugüne kadar fikri mülkiyet alanında uluslararası düzeyde kabul edilen en kapsamlı anlaşma olarak geçmektedir. Anlaşmanın önemi, Paris ve Bern Anlaşmalarına atıfta bulunmakla birlikte, bırakılan boşlukları da doldurma işlevi görebilecek nitelikte olması ve kapsam-yaptırım açısından daha geniş kabul edilmesidir.

Anlaşmanın amacı; uluslararası ticaretteki engelleri ve düzensizlikleri azaltmak, fikri mülkiyet haklarının uygulanmasına ilişkin usul ve önlemlerin ticaret için bir engel teşkil etmemesini sağlamaktır. Bu amaca yönelik olarak, fikri mülkiyet haklarının tanınması, gerekli korumanın sağlanması, üye ülkelerin ulusal planda ve birbirlerine ait fikri mülkiyet haklarını korumaları bağlamında asgari standartların belirlenmesi gibi hususlara anlaşma kapsamında yer verilmiştir. TRIPS bir çerçeve anlaşma olup, üye ülkeler ulusal mevzuatlarını hazırlarken kabul edilen asgari standartlara uymak zorundadır.

DTÖ üyelerince kabul edilen TRIPS Anlaşmasının uygulanması için DTÖ bünyesinde Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Konseyi (TRIPS Konseyi) kurulmuştur. Konsey, üye ülkelerin ulusal mevzuatlarını gözden geçirme ve TRIPS ile belirlenen standartlara uyulup uyulmadığını denetlemekle görevli olup, DTÖ bünyesindeki 4 ana Konseyden biridir. Türkiye ile ilgili ilk gözden geçirme 2000-2001 döneminde tamamlanmış olup mevzuatımız anlaşma hükümleri ile büyük ölçüde uyumludur.

DTÖ'nün kurucu üyelerinden olan Türkiye, TRIPS Anlaşması'na DTÖ kurulurken taraf olmuş, gelişmekte olan ülkeler için geçiş sürecinden de faydalanarak DTÖ kurulduktan 5 yıl sonra 2000 yılında anlaşma hükümlerini uygulamaya başlamıştır.

[Anlaşma Metni – ENG \(www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/t_agm0_e.htm\)](http://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/t_agm0_e.htm)

WIPO Telif Hakları Anlaşması (WCT)

1886 tarihli Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Korunmasına İlişkin Bern Sözleşmesi'nin kabulünden sonra zamanla sözleşmede çeşitli değişiklikler yapılmakla birlikte yaşanan teknolojik gelişmeler sonucunda ortaya çıkan yeni ihtiyaçları karşılamadığı görülmüştür. Bunun üzerine WIPO Komitelerinde yürütülen çalışmalar neticesinde hazırlanan WIPO Telif Hakları Anlaşması (WCT) 1996 yılında imzaya açılmış ve 157 ülkenin katılımıyla kabul edilmiştir. Ancak söz konusu Anlaşma 2002 yılında yürürlüğe girebilmiştir.

WIPO Telif Hakları Anlaşması kapsamında; bilgisayar programları ile veri tabanlarının tanımı yapılmış ve ilim ve edebiyat eserleri kapsamında korunacağı ifade edilmiş; eserlerin özgün nüshaları ya da kopyalarının satılması ya da sahipliğinin el değiştirmesi yoluyla topluma sunulmasına, kiralanmasına, eserlerinin telli ya da telsiz yöntemlerle topluma iletilmesine izin verme hususunda eser sahiplerine münhasır yetki tanınmış; eser sahibinin haklarına getirilebilecek istisnalar belirlenmiş; eser sahiplerince kullanılan teknolojik yöntemlerin etkisiz hale getirilmesine karşı gerekli yaptırımların düzenlenmesi zorunlu kılınmıştır.

Türkiye Anlaşmayı; 02/05/2007 tarihli ve 5646 sayılı WIPO Telif Hakları Anlaşmasına Katılmamızın Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun ile kabul etmiştir. (RG:14/5/2008 tarih ve 26876 sayılı). Türkiye, 28 Kasım 2008 tarihi itibariyle Anlaşmaya taraf olmuştur. Sözleşmeye hâlihazırda 93 ülke taraftır.

İlgili site: www.wipo.int/treaties/en/ip/wct/

WIPO Telif Hakları Anlaşması (WCT)

1886 tarihli Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Korunmasına İlişkin Bern Sözleşmesi'nin kabulünden sonra zamanla sözleşmede çeşitli değişiklikler yapılmakla birlikte yaşanan teknolojik gelişmeler sonucunda ortaya çıkan yeni ihtiyaçları karşılamadığı görülmüştür. Bunun üzerine WIPO Komitelerinde yürütülen çalışmalar neticesinde hazırlanan WIPO Telif Hakları Anlaşması (WCT) 1996 yılında imzaya açılmış ve 157 ülkenin katılımıyla kabul edilmiştir. Ancak söz konusu Anlaşma 2002 yılında yürürlüğe girebilmiştir.

WIPO Telif Hakları Anlaşması kapsamında; bilgisayar programları ile veri tabanlarının tanımı yapılmış ve ilim ve edebiyat eserleri kapsamında korunacağı ifade edilmiş; eserlerin özgün nüshaları ya da kopyalarının satılması ya da sahipliğinin el değiştirmesi yoluyla topluma sunulmasına, kiralanmasına, eserlerinin telli ya da telsiz yöntemlerle topluma iletilmesine izin verme hususunda eser sahiplerine münhasır yetki tanınmış; eser sahibinin haklarına getirilebilecek istisnalar belirlenmiş; eser sahiplerince kullanılan teknolojik yöntemlerin etkisiz hale getirilmesine karşı gerekli yaptırımların düzenlenmesi zorunlu kılınmıştır.

Türkiye Anlaşmayı; 02/05/2007 tarihli ve 5646 sayılı WIPO Telif Hakları Anlaşmasına Katılmamızın Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun ile kabul etmiştir. (RG:14/5/2008 tarih ve 26876 sayılı). Türkiye, 28 Kasım 2008 tarihi itibariyle Anlaşmaya taraf olmuştur. Sözleşmeye hâlihazırda 93 ülke taraftır.

İlgili site: www.wipo.int/treaties/en/ip/wct/

KAYNAKÇA:

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Telif Hakları Genel Müdürlüğü

<https://web.telifhaklari.gov.tr/Uluslararası-Sozlesmeler>

Sıkça Sorulan Sorular

SORU : Eser nedir, eser sahibi kimdir, eser sahibinin hakları nelerdir?

CEVAP: 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri göre, bir fikir ve sanat ürününün eser olarak kabul edilip koruma altına alınabilmesi için; fikri bir çabanın ürünü olması, sahibinin hususiyetini taşıması, şekillenmiş olması, kanunda sayılan eser türlerinden birine girmesi, gerekmektedir.

Kanunumuza göre; bir eserin sahibi onu meydana getiren kişidir. Bir eserin birden fazla sahibi olabilir. Bir işlemenin veya derlemenin sahibi, asıl eser sahibinin hakları saklı kalmak kaydıyla onu işleyendir. Sinema eserlerinde; yönetmen, özgün müzik bestecisi, senaryo yazarı eserin birlikte sahibidir. Ayrıca çizgi filmlerde animatör de eser sahipleri arasında sayılmıştır

5846 Sayılı Kanunda eser sahibine ilişkin haklar mali ve manevi haklar şeklindedir.

Manevi Haklar: Umuma arz hakkı Adın belirtilmesi yetkisi, Eserde değişlik yapılmasını men etme yetkisi Eser sahibinin malik ve zilyede karşı haklar

Mali Haklar ise;

- İşleme Hakkı (md. 21): Diğer bir eserden yararlanmak suretiyle bu esere oranla bağımsız olmayan ve işleyenin hususiyetini taşıyan fikir ve sanat ürünleri meydana getirme hakkı,

- Çoğaltma Hakkı (md. 22): Bir eserin aslını veya kopyalarını, herhangi bir şekil veya yöntemle, tamamen veya kısmen, doğrudan veya dolaylı, geçici veya sürekli olarak nüshasının veya nüshalarının çıkarılmasıdır.

- Yayma Hakkı (md. 23): Bir eserin aslını veya çoğaltılmış fiziki nüshalarını kiralamak, ödünç vermek, satışa çıkarmak veya diğer yollarla dağıtma hakkıdır.

- Temsil Hakkı (md. 24): Bir eserden, doğrudan doğruya yahut işaret, ses veya resim nakline yarayan aletlerle umumi mahallerde okumak, çalmak, oynamak ve göstermek gibi temsil suretiyle faydalanma hakkıdır

- Umuma İletim Hakkı (md. 25): Bir eserin aslının veya çoğaltılmış nüshalarının radyo-TV , uydu ve kablo gibi telli veya telsiz yayın yapan kuruluşlar vasıtasıyla veya dijital iletim de dahil olmak üzere işaret ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla yayınlanmasıdır.

-Pay ve takip hakkı (md. 45).

SORU : Eserimi nasıl koruyabilirim?

CEVAP: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında korunan eserler, eserin yaratıldığı andan başlayan doğal bir korumadan yararlanır. Eserin herhangi bir kuruma kayıt (tescil) ettirilmesine ya da onaylatılmasına gerek yoktur. Bir eserin korunması için sahibinin özelliğini taşıması ve yasada sayılan eser türleri kapsamında olması gerekir. Fikir ve Sanat Eserlerinin Kayıt ve Tescili Hakkında Yönetmelik'in 5 inci maddesi gereğince zorunlu kayıt tescile tabi sinema ve müzik eserleri ile bilgisayar oyunları dışındaki eser gruplarında, eser sahipleri isteğe bağılı kayıt tescil işlemi yaptırabilirler. Söz konusu işlem hak ihdas etmek amacı taşımaksızın, hak sahiplerinin haklarının ihlâl edilmemesi, hak sahipliklerinin belirlenmesinde ispat kolaylığı sağlanması amacı taşımaktadır. İsteğe bağılı kayıt tescil işlemleri Genel Müdürlüğümüzce yürütülmekte olup elden veya posta yolu ile başvuru yapılması mümkündür. Bunun için öncelikle Genel Müdürlüğümüzün www.telifhaklari.gov.tr internet sitesi üzerinden otomasyon sistemine girilerek istenilen bilgiler kayıt altına alınır. İşlem sonunda verilen başvuru numarası ve istenilen belgelerle birlikte Genel Müdürlüğümüze başvurulur. İstenilen belgelerin eksiksiz olarak ibrazı halinde mali haklara ilişkin kullanma yetkilerini içeren belgelerin bir örneği mühürlenir ve aslı gibi kabul edilerek kayıt altına alınır. Başvuru sahibine de yapılan işleme ilişkin olarak kayıt- tescil belgesi düzenlenerek verilir. Başvuranların sayısından bir adet fazla olacak şekilde düzenlenen bu belgenin biri de Bakanlıkta kalır.

SORU: Eser sahiplerinin hakları kaç yıl süreyle korunur? Eserlerin izin almaksızın serbestçe kullanılabilmesi için kaç yıl geçmesi gerekir?

CEVAP: Koruma süresi, eser sahibi yaşadığı sürece ve ölümünden itibaren 70 yıldır.

Eser sahibi tüzel kişiye, koruma süresi aleniyet tarihinden itibaren 70 yıldır. Sahibinin ölümünden sonra alenileşen eserlerde koruma süresi ölüm tarihinden sonra 70 yıldır.

Eser sahibi belli değilse, koruma süresi eserin aleniyet kazanmasından itibaren 70 yıldır.

Koruma süresi eser alenileşmediği sürece işlemeye başlamaz.

Koruma sürelerinin dolmasıyla birlikte eser sahibine tanınan mali haklar sona erer. Bu sebeple koruma süresi dolmuş eserler, eser sahibinden izin alınmaksızın serbestçe kullanılabilir.

SORU: Kaset çıkarmak istiyorum ne yapmalıyım?

CEVAP: Öncelikli olarak yapımcı sıfatına sahip olmanız ya da bir yapımcıyla anlaşmanız gerekmektedir. Kaseti başka bir yapımcı olmaksızın kendiniz çıkartmak istiyorsanız Bakanlığımız Telif Hakları Genel Müdürlüğünden yapımcı belgesi almanız gerekir. Yapımcı belgesi başvurusuna ilişkin tüm bilgilere [bu linkten](#) ulaşabilirsiniz. Yapımcı belgesini aldıktan sonra hazırlanan kasetin piyasaya sunulması için zorunlu kayıt- tescilinin yapılması gerekir. Zorunlu kayıt- tescil başvurusu için İstanbul Telif Hakları ve Sinema Müdürlüğüne başvurmanız gerekmekte olup bu başvuruya ilişkin tüm bilgilere [bu linkten](#) ulaşabilirsiniz. Zorunlu kayıt- tescil başvurusu sonucunda alacağınız kayıt –

tescil belgesi ile birlikte bandrol için İstanbul Telif Hakları ve Sinema Müdürlüğüne başvurmanız gerekmektedir. Bandrol başvurusuna ilişkin bilgilere [bu linkten](#) ulaşabilirsiniz. İstanbul Telif Hakları ve Sinema Müdürlüğünden teslim alınan bandrollerin kasetlere yapıştırılmasını takiben bu kasetlerin piyasaya sunulması mümkündür. Ancak çoğaltımı yapılacak bu kasetlerin mutlaka sertifikalı bir dolun tesisinde çoğaltılması gerekir.

SORU: Kitap bastırmak istiyorum ne yapmalıyım?

CEVAP: Kitapların sertifikalı bir matbaada çoğaltımının yapılması gerekir. Bazı istisnalar ([Bu linkten](#) ulaşabilirsiniz) dışında, genel olarak kitapların bandrollenmesi zorunlu olduğu için süreli olmayan yayın bandrol başvurusunda bulunulması gerekir. Bandrol başvurusuna ilişkin bilgilere [bu linkten](#) ulaşabilirsiniz. Bandrollerin ise kitapların çoğaltımını takiben sevkiyattan önce yapıştırılması zorunludur.

SORU: Gelir vergisinde muaf olmak istiyorum ne yapmalıyım?

CEVAP: 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 18 inci maddesi kapsamında gelir vergisi istisnasından faydalanmak isteyen eser sahiplerinin, Genel Müdürlüğümüz tarafından gerçekleştirilen İsteğe Bağlı Kayıt-Tescil işlemini yaptırmaları ve işlem sonucunda düzenlenecek kayıt-tescil belgesi ile Maliye Bakanlığının ilgili birimlerine (Vergi Dairesi Başkanlıkları/Müdürlükler, Defterdarlık) başvurmaları gerekmektedir. Yönetmen, özgün müzik bestecisi, senaryo yazarı ve diyalog yazarı, (varsa) animatörler, düzenlenmiş ise Zorunlu Kayıt-Tescil Belgesi ile Maliye Bakanlığının ilgili birimlerine başvurabileceklerdir. Söz konusu zorunlu kayıt-tescil belgesinin örneğini, yapımcı firma, Telif Hakları Genel Müdürlüğü veya İstanbul Telif Hakları ve Sinema Müdürlüğünden temin edilebilecektir. Yapımcısı tarafından zorunlu kayıt tescil işlemine tabi tutulmamış dizi filmlerin yapım ekibinde yer alan yönetmen, senarist ve özgün müzik bestecisi ile varsa animatörlerin, isteğe bağlı kayıt tescil başvuru sisteminde oluşturulan Sinema Eseri seçeneğinden başvuru yapmaları gerekmektedir. Henüz çekim aşamasına gelmemiş veya tamamlanmamış sinema ve dizi film projelerinde; senaristlerin İlim ve Edebiyat Eseri, özgün müzik bestecilerinin Musiki Eseri olarak başvurmaları uygun olacaktır.

Gelir vergisi istisnasından faydalanıp faydalanılamayacağı konusundaki nihai karar Maliye Bakanlığınca verilmektedir.

SORU: CD, VCD, DVD' leri nerede çoğaltmalıyım?

CEVAP: Bu taşıyıcı materyallerin Bakanlığımız sertifikasına sahip dolun tesislerince çoğaltılması gerekir.

SORU: Korsan ihbarını nereye yapabilirim?

CEVAP: 155 Polis Hattına ya da İllerde Valilikler bünyesinde faaliyet gösteren İl Denetim Komisyonu Başkanlıklarına yapılabilir.

İl Denetim Komisyonu başkanlıklarından bazılarının irtibat bilgileri aşağıda belirtilmektedir.

ANKARA İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ TEL: 0312 303 53 95

İSTANBUL İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ TEL: 0212 636 22 19

İSTANBUL İL DENETİM KOMİSYONU BAŞKANLIĞI TEL: 0212 491 20 31

KONYA İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ TEL: 0332 321 73 44

ADANA İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ TEL: 0322 435 71 02 DAHİLİ:5320

İZMİR İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ TEL: 0232 489 05 00 DAHİLİ:5346

SORU: İnternetteki fotoğrafları izin almadan kullanabilir miyim?

CEVAP: Bir fotoğrafın ya da başka bir eserin internette yayınlanması bu eserin serbestçe kullanılabilmesi anlamına gelmez. Esere ilişkin hak sahiplerinin eser yayınlanmış olsa bile hakları devam eder, bu sebeple ilgili hak sahiplerine ulaşarak izin alınması gereklidir.

SORU: Önceden yayınlanmış bir filmin gösterimini yapmak istiyorum, izin almam gerekir mi?

CEVAP: Bir filmin etkinlikte gösterilmesi o filme ilişkin temsil hakkının kullanılması anlamına gelmektedir Bu sebeple film üzerinde hak sahibi olan kişilerin ki bu kişiler genellikle yapımcı firmalardır, bu firmalarla ya da bu firmaların üyesi oldukları meslek birlikleriyle irtibata geçerek

gerekli iznin alınması gerekir. Bu hakkın kullanımına ilişkin olarak 5846 sayılı Kanundaki tek istisna “temsil serbestisi” başlıklı “Yayımlanmış bir eserin, tüm eğitim ve öğretim kurumlarında, yüz yüze eğitim ve öğretim maksadıyla doğrudan veya dolaylı kar amacı gütmeksizin temsili, eser sahibinin ve eserin adının mutata şekilde açıklanması şartıyla serbesttir.” hükmüdür. Film gösteriminin bu hüküm kapsamında olması halinde hak sahiplerinden izin alınmasına gerek bulunmamaktadır.

SORU: Eser sahiplerine ulaşabileceğim herkese açık bir veri tabanı var mıdır?

CEVAP: Genel Müdürlüğümüzce uygulanan kayıt-tescil, bandrol gibi işlemlere tâbi eserlerin bilgilerinin yanı sıra, MESAM, MSG gibi başlıca müzik meslek birliklerinin repertuar kayıtlarını da içeren bir veri tabanı bulunmaktadır. Yaklaşık 2,5 milyon esere ilişkin ‘eser, eser sahipleri, yayıncı ve yapımcı adları ile yayın ve yapım yılı’ gibi bilgilerin yer aldığı Eser Veri Tabanı’na eser.telifhaklari.gov.tr adresinden erişilmesi mümkündür. Veri tabanının işlevi sadece bilgilendirme olduğundan resmi işlemlerde hak sahipliğinin kanıtı olma özelliğini taşımamakla beraber, ülkemiz fikir ve sanat eseri envanterinin oluşturulması açısından önemli bir adım olarak görülmektedir.

SORU: Kullanmak istediğim bazı eserler var ancak eser sahiplerine ulaşamıyorum ne yapmalıyım? Ulaşamadığımı Bakanlığa bildirsem Bakanlık kullanmama izin verir mi?

CEVAP: Eser sahiplerine ait mali haklardan olan işleme çoğaltma, yayma, umuma iletim ve diğer hakların kullanımı için mutlaka eser sahibinden, ölmüşse mirasçılardan izin alınması zorunludur. Eser sahiplerine ulaşamaması halinde, eserin kullanımı amacıyla Bakanlığımızca izin verilmesi mümkün değildir.

SORU: Yayınlamak istediğim kitap çeviri bir kitap, çevirmenin de iznini almam gerekir mi?

CEVAP: Bir eserin tercüme edilmesi, o eserin işlenmesi anlamına gelmekte olup işleme eserlerin sahibi, asıl eser sahibinin hakkı saklı kalmak kaydıyla eseri işleyendir. Bu sebeple bir eseri tercüme eden de o eserin sahibi olduğu için bu eserin yayımlanabilmesi için çevirmenden de izin almak gerekir.

SORU: Eserim için kaç bandrol aldığımı nasıl öğrenebilirim?

CEVAP: Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürlüğüne hitaplı bir dilekçe yazılması ve bu dilekçede eser sahibi olduğunuz eser isimleri belirtilmek suretiyle talepte bulunmanız mümkündür. Başvuru dilekçenizin ekinde nüfus cüzdanı fotokopisinin de yer alması gerekir.

SORU: Bir eserden alıntı yapmak istiyorum, alıntıda uymam gereken satır, sayfa vb. bakımından sınırlandırmalar var mıdır?

CEVAP: Kanunumuzda iktibas serbestisi düzenleyen 35 inci maddede

“Bir eserden aşağıdaki hallerde iktibas yapılması caizdir:

1. Alenileşmiş bir eserin bazı cümle ve fıkralarının müstakil bir ilim ve edebiyat eserine alınması;
2. Yayımlanmış bir bestenin en çok tema, motif, pasaj ve fikir nevinden parçalarının müstakil bir musikî eserine alınması;
3. Alenileşmiş güzel sanat eserlerinin ve yayımlanmış diğer eserlerin, maksadın haklı göstereceği bir nispet dahilinde ve münderecatını aydınlatmak maksadiyle bir ilim eserine konulması;
4. Alenileşmiş güzel sanat eserlerinin ilmî konferans veya derslerde, konuyu aydınlatmak için projeksiyon ve buna benzer vasıtalarla gösterilmesi.

İktibasın belli olacak şekilde yapılması lâzımdır. İlim eserlerinde, iktibas hususunda kullanılan eserin ve eser sahibinin adından başka bu kısmın alındığı yer belirtilir.” hükmü yer almaktadır.

Bu hükümde belirtilen sınırlar dahilinde eser sahibinin iznini almaksızın eserin kullanılmasının mümkün olduğu belirtilmiştir. Ancak Kanunda belirtilen bu sınırlar her durumun kendi özellikleri içinde değerlendirilmesi gerekliliğinden hareketle somut nitelikte değildir. Bu sebeple bir şiirin 2 dizesini, bir hikayenin 2 paragrafını, bir filmin 3 dakikalık görüntüsünü kullanmak iktibas serbestisi kapsamındadır, şeklinde bir değerlendirme yapmak mümkün değildir.

SORU: Babamın eseri yıllardır başkaları tarafından kullanılıyor ancak bize hiç ücret ödenmedi, bu ücretlerin ödenmesi için Bakanlık işlem başlatabilir mi?

CEVAP: Bir eserin kullanımına ilişkin sözleşmeler özel hukuk sözleşmesi olup tamamen tarafların özgür iradeleriyle oluşturulur. Bu sözleşme hükümlerine aykırılık hallerinde Borçlar Kanununun ilgili hükümlerinin işletilmesi mümkündür. Diğer taraftan eser sahibi ve bu eserden istifade eden kişi arasında herhangi bir sözleşme olmaksızın eser kullanımı söz konusu ise eser sahibinin, haklarının ihlal eden kişi hakkında hukuk ve ceza davası açması mümkündür. Hukuk ve ceza davalarına ilişkin bilgilere [bu linkten](#) ulaşabilirsiniz. Bu sebeple eser sahibinin hakkının ihlali halinde Bakanlığımızın duruma müdahale etme gibi bir görev ve yetkisi bulunmamaktadır. Bu kapsamda ödenmeyen telif ücretlerinin Bakanlığımızdan tahsil edilmesi söz konusu değildir.

SORU: Okul öncesi ya da ilköğretime yönelik kitaplarda bandrol zorunlu mudur?

CEVAP: Kapak hariç toplam 48 sayfayı geçmeyen, okul öncesine, ilköğretime ve ortaöğretime yönelik eğitim amaçlı süreli olmayan yayınlara bandrol alınması zorunlu değildir. Ancak bu yayınlar 48 sayfayı geçiyorsa bandrol yapılandırılması zorunludur.

SORU: ISBN başvurusu için ne yapmalıyım?

CEVAP: ISBN başvurusu için Bakanlığımız Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğüne başvurulması gerekmektedir. ISBN başvurusu için [bu linkten](#) bilgi alabilirsiniz.

SORU: Bir kitap yazdım, kitabın yayınlanmasıyla ilgili yayıneviyle anlaştım ancak imzalayacağımız sözleşmede neler yer almalı?

CEVAP: Yazar ile yayınevi arasında imzalanacak olan mali hakların devrine ya da kullanımına ilişkin sözleşmede; mutlaka devredilecek mali hakların(çoğaltma ve yayma) ayrı ayrı belirtilmesi ve bu sözleşmenin yazılı olarak yapılması gerekmektedir. Bu sözleşmede süre (3 yıl süreyle bu sözleşmenin geçerli olacağı gibi), baskı sayısı (sadece 2 baskıyla sınırlı olarak gibi), baskı adedi sınırlaması (sadece 3000 adet kitap basılacak ve yayımlanacaktır gibi) ve yer (kitaplar sadece Türkiye’de yayımlanacak gibi) sınırı konulabilir.

SORU: Yazdığım romanımın telif hakkını almak istiyorum. Ne yapmalıyım?

CEVAP: Telif hakkı, bir fikir veya sanat eserini meydana getiren kişinin, bu eser üzerindeki haklarının tamamıdır. Söz konusu haklar, zaten eseri meydana getiren kişide olduğundan almak için yapılması gereken herhangi bir işlem bulunmamaktadır. Ancak ispat kolaylığı sağlaması bakımından isteğe bağlı kayıt- tescil işlemi yapılması mümkündür. İsteğe bağlı–tescil işlemi için detaylı bilgiye [bu linkten](#) ulaşabilirsiniz.

SORU: Bugüne kadar dünya üzerinde uygulanmamış bir fikrim var. Bu fikrimin korunması ve kimse tarafından kullanılmaması için tescillemek istiyorum. Nasıl başvuru yapmalıyım?

CEVAP: Fikirler korunmaz. Fikirler tescillenmez. İsteğe bağlı kayıt-tescil işlemleri de, fikirler üzerinden değil, fikirler sonucu meydana gelmiş fikir ve sanat ürünleri yani eserler üzerinden yapılmaktadır. Bu işlemler, korumaya yönelik olmayıp, sadece meydana gelen eserin eser sahibini belirlemeye kolaylık sağlayan beyana dayalı işlemlerdir.

SORU: Bir fikrim var. Bu fikrimden hareketle bir bilgisayar programı yazdırttım ve ücretini de ödedim. Bu programı kendi adıma tescilletmek istiyorum. Ne yapmalıyım?

CEVAP: Bilgisayar programının ve/veya veritabanının eser sahibi, onun kaynak kodlarını yazan kişi ya da kişilerdir. Programın ve/veya veritabanının kayıt-tescili için sadece bu kişiler başvuru yapabilir. Bir bilgisayar programının herhangi bir ögesine temel oluşturan düşünce ve ilkeler eser sayılmadığından siz başvuru yapamazsınız.

Kaynak:

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı
Telif Hakları Genel Müdürlüğü

<https://telifhaklari.ktb.gov.tr/TR-332449/genel-sorular.html>

YAYINEVLERİ İÇİN TELİF SÖZLEŞMELERİ. YURTDIŞI- YURTIÇI

TELİF SÖZLEŞMELERİ

Hazırlayan: Av. Dr. Cahit Suluk – TBYM Hukuk Danışmanı

Türk borçlar hukukunda sözleşme serbestisi ilkesi geçerlidir. Yine yasada aksi düzenlenmediği sürece sözleşmeler şekle tabi değildir. Bununla birlikte belirli miktarların üzerindeki sözleşmelerde ispat, ancak yazılı belge ile yapılabilir.

Klasik bir borçlar hukuku sözleşmesinden farklı olarak, telif sözleşmeleri birtakım özellikler gösterir. Bu bağlamda Türk telif hukukunda sözleşmeler için kabul edilen temel ilkeler şöyle sıralanabilir:

i)Eser Sahipliğinin Kazanılması: Kara Avrupası hukuk ailesine mensup Türk hukukunda eser sahibi, eser sahipliği statüsünü, eseri meydana getirdiği anda otomatikman kazanır. Eser sahipliği statüsü, hukuki işlemlere konu olamayacağı gibi mirasla da geçmez. Manevi haklar da hukuki işlemlere konu olamaz ve mirasla intikal etmez. Zira bu haklar, sahibinin kişiliğine sıkı sıkıya bağlıdır. Ancak üçüncü kişilere manevi hakları kullanma yetkisi verilebilir. Buna karşılık mali haklar hukuki işlemlere konu olabilir ve mirasla intikal eder.

ii)Şekil: Mali haklarla ilgili sözleşme ve tasarruflar yazılı olmalı ve konuları olan haklar ayrı ayrı gösterilmelidir (5846 sayılı FSEK m. 52). Öğretide munzam (ek) şart olarak da ifade edilen ilkeye göre, hangi hakların devredildiği veya lisansa konu edildiği sözleşmede tek tek belirtilmelidir. Aksi halde sözleşme geçersizdir. Örneğin, bir telif sözleşmesinde, '*X kitabıyla ilgili tüm telif hakları devralınmıştır*' şeklinde bir ibare yazması yeterli değildir. Telif kapsamındaki hangi haklar verilmişse sözleşmede bu haklar açıkça tek tek sayılmalıdır.

Yargıtay, 52. maddede öngörülen şekil şartını sıkı bir şekilde uygulamaktadır. Sözgelimi, 2009 tarihli bir kararına konu olayda *Fiat/Tofaş* firması, yeni bir otomobil modelinin tanıtım kampanyalarında kullanmak üzere fotoğraf çekimi yaptırmıştır. Fotoğrafçı ile yapılan sözleşmede; fotoğrafların tanıtım kampanyalarında kullanılacağı ve tüm telif haklarının firmaya ait olacağı belirtilmiştir. Fotoğrafçıya gerekli telif ödemeleri de yapılmıştır. Bununla birlikte fotoğraf sanatçısı, fotoğrafların sözleşmede belirtilmeyen *farklı tanıtım mecralarında* da kullanıldığı gerekçesiyle dava açmış, ancak davası ihtisas mahkemesince reddedilmiştir. Yargıtay ise, sözleşmede kullanılan müphem, yani açık olmayan ifadelerden yola çıkarak firmaya verilen telif haklarının sadece tanıtım kataloglarında kullanım ile sınırlı olduğunu; afiş ve internet gibi diğer mecralardaki kullanımları kapsamadığını gerekçe göstererek ihtisas mahkemesi kararını bozmuştur. Bu örnek de göstermektedir ki, telif sözleşmesine konu hakların neler olduğunun ve hangi mecralarda kullanılacağına sözleşmede tek tek sayılması gerekmektedir.

Yargıtay'ın 2010 tarihli başka bir kararına konu olayda ise, taraflar arasında akdedilen yayın sözleşmesinde; "*her türlü baskı hakları*" "*bütün baskı hakları*" gibi ifadeler geçmektedir. Telif ödemesine ilişkin makbuzlarda da; "*bütün baskılar için*" ifadesi geçmektedir. Yayınevi sözleşmeye konu 50 adet kitabı 25 yıldır kesintisiz bir şekilde onlarca kez basmış olup, hiçbir müdahale ile karşılaşmamıştır. 25 yıl sonra eser sahibinin mirasçıları tarafından sözleşmenin

52. maddeye aykırı olduğu gerekçesiyle açılan davada ihtisas mahkemesi, davanın esasen haklı olduğunu, ancak 25 yıl sessiz kalındıktan sonra şekle aykırılığa da dayanılamayacağını gerekçe göstererek davayı reddetmiştir. Buna karşılık Yargıtay, sözleşmenin şekle uygun olduğuna, fakat ifadelerin net ve açık olmadığına, bu sebeple “bütün bası hakları” ifadesinin “tek bir bası” olarak kabul edilmesi gerektiğine hükmetmiştir. Yargıtay’a göre davacı, yayınevinden 25 yıl boyunca bastığı kitaplar karşılığında (sessiz kaldığı için), geçmişe dönük telif bedeli isteyemez. Buna karşılık yayınevi, ihtarname tarihinden itibaren artık yeni baskılar da yapamaz; zira telif hakkı davacıdadır.

iii)Mali Hakların Bölünebilirliği: Mali haklar bölünebilir niteliktedir. Bu nedenle eser sahibi, eserden doğan örneğin, çoğaltma ve yayma hakkını X’e, işleme hakkını Y’ye devrederken, umuma iletim hakkını da kendisinde saklı tutabilir. Sözgelimi bir yazar, kitabının çoğaltma ve yayma haklarını X yayınevine devredebilir ve fakat e-kitap gibi umuma iletim hakkını kendi uhdesinde tutabilir veya Y yayınevine verebilir. Çünkü bunlar bambaşka haklardır.

iv)Devrin Kapsamı: Eser sahipleri veya mirasçıları mali hakları süre, yer, sayı ve muhteva itibariyle sınırlı ya da sınırsız, karşılıklı veya karşılıksız şekilde başkalarına devredebilir. Ancak yukarıda belirtildiği üzere sözleşmelerde genel geçer ifadeler kullanmak yerine, sözleşmenin neleri kapsadığı tek tek belirtilmelidir. Benzer şekilde sözleşmede aksi kararlaştırılmadıkça mali bir hakkın devri veya lisansın verilmesi, eserin tercüme veya sair işlenmelerini kapsamaz. Bu yetkiler de devredilmek isteniyorsa mutlaka sözleşmede tek tek sayılmalıdır.

v)Hukuki İşlemler: “Mevcut eserlerden” doğan mali haklarla ilgili hem taahhüt, hem de tasarruf işlemleri yapılabilir. Buna karşılık “ileride meydana getirilecek eserlerden” doğan mali haklar bakımından sadece taahhüt işlemleri yapılabilir; tasarruf işlemleri yapılamaz. Yani bu tür eserler bakımından önce taahhüt işlemi yapılmalı, eser meydana geldikten sonra da tasarruf işlemi gerçekleştirilmelidir. Demek ki, eser meydana getirilmeden önce bu eserle ilgili yapılan devir ve lisans gibi tasarruf işlemleri geçersizdir.

vi)Üçüncü Kişilere Devir Yetkisi: Eser sahibi veya mirasçılarından mali hakları devir veya lisans alan kişilerin, aldıkları bu yetkileri üçüncü kişilere verebilmeleri için, eser sahibi veya mirasçılarından yazılı izin almaları gerekir. Burada pratik yöntem, eser sahibi veya mirasçıları ile yapılan sözleşmelere devir ve lisans verme yetkisinin de devralana geçtiği yönünde bir hüküm koymaktır. Başka bir deyişle, bu yetki daha başta verilebilir. Böyle bir yetkisi bulunmayan kişinin, üçüncü kişilere verdiği devir ve lisanslar geçersizdir.

vii)İleride Çıkarılacak Mevzuatın Tanıyacağı Mali Haklar: İleride çıkarılacak mevzuatın eser sahibine tanıyacağı mali hakların devri veya lisansa konu olması geçersizdir. Benzer şekilde ileride çıkarılacak mevzuat ile mali hakkın kapsamını genişleten ya da süreyi uzatan yasal haklardan vazgeçmek de mümkün değildir.

viii)Yetkisiz Kişiden Hak İktisabı: Yetkisiz bir kişiden mali bir hakkı iktisap eden kişinin iyi niyeti korunmaz. Bu nedenle gerçek hak sahibi, hakkını iyi niyetli kişiye karşı da ileri sürebilir. İyi niyetli kişinin, devreden yetkisiz kişiye rücu hakkı saklıdır.

ix) Eser Nüshalarının Devri: Esere konu nüshaların mülkiyetinin devri, fikri mülkiyet hakkının da devredildiği anlamına gelmez. Örneğin, bir tabloyu satın alan bir banka, tabloya konu resmipromosyon amaçlı dağıtacağı takvimde kullanamaz.

x) Mali Hakkın Geri Dönmesi: Mali hak, belli bir amaç veya süre için devredilmişse amacın ortadan kalkması ya da sürenin dolmasıyla, ilgili hak sahibine döner.

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere Türkiye’de uygulanacak telif sözleşmeleri hazırlanırken mevzuatta öngörülen bazı emredici ve yedek hukuk kurallarının dikkate alınması gerekmektedir. Özellikle mahkemelerin katı uygulamaları nedeniyle telif unsurlarının ticaretini yapanlar daha da dikkatli olmalıdır. Aksi takdirde sözleşmeye dayalı hak sahibi olduğu zannıyla hareket eden kişinin ticareti bir anda illegal hale gelebilir. Özellikle, Anglo-Sakson hukuk mantığı ile hazırlanan telif sözleşmeleri, Türkiye’de geçersiz kabul edilebilir. Çünkü sözleşmelerde telif hakkına ilişkin *bütün haklar devredilmiştir* şeklindeki genel ifadelerin geçerliliği yoktur.

Kaynak:

Türkiye Basım Yayın Meslek Birliği (TBYM)

<https://tbym.org/icerik/telif-haklarina-iliskin-sozlesmeler.html>

YAN HAKLAR, 3. TARAF DEVİRLER, MİRAS OLARAK TELİF

Eser Üzerindeki Mali Hakların Devri

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (“FSEK”) uyarınca eser; sahibinin özelliklerini taşıyan ve bilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar ya da sinema eserleri olarak sayılan her türlü düşünce ve sanat ürünüdür. Bu halde fikri bir ürünün eser olarak korunabilmesi için hem objektif unsur olan sayılan eser türlerinden birine dâhil olma, hem de subjektif unsur olan sahibinin özelliklerini taşıma şartlarının gerçekleşmiş olması gerekir.

Fikrî bir ürün, ancak üçüncü kişilerin duyularına hitap edecek niteliğe büründüğü takdirde eser niteliğini kazanabilir. Başka bir deyişle düşünceler değil, bunların üçüncü kişilere yansıdığı biçim eser olarak koruma altındadır.^[1]

Eseri meydana getiren kişi, eser sahibidir. Eser sahibinin hakları mali ve manevi olarak ikiye ayrılmaktadır. Söz konusu haklar mutlak nitelikte olup, sahibine tek başına kullanma ve herkese karşı ileri sürebilme yetkisi sağlar.

Mali ve manevi haklar karışmadan ve birbirine bağlanmadan yan yana korunmakla birlikte gerçekte eser üzerindeki bu haklar birbirinden kolayca ayrılamayan, eser sahipliğinden kaynaklanan bir tek mutlak hakkın (telif hakkının) sağladığı çeşitli yetkilerdir.

Eser sahibinin eser üzerindeki mali ve manevi hakları eser olduğu anda kendiliğinden, kamuya sunma veyahut tescile gerek kalmaksızın doğar. Henüz alenileşmemiş bir eser üzerinde bu haklardan faydalanma hakkı münhasıran eser sahibine aittir. Eser, hak sahibinin izni ile kamuya sunulunca alenileşmiş olacaktır.

Eser üzerindeki manevi haklar da mali haklar da FSEK’te sınırlı sayıda sayılmış olup sayılan haklar dışında başka bir manevi ya da maddi hak yaratılamaz. Bu kapsamda eser sahibine tanınan mali haklar;

- İşleme hakkı,
- Çoğaltma hakkı,
- Yayma hakkı,
- Temsil hakkı,
- İşaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletim hakkı

şeklinde ifade edilmiştir.

Bununla birlikte FSEK'in mali ve manevi hakları düzenleyen hükümlerinden farklı bir bölümde düzenseler de pay ve takip hakkı, cayma hakkı ve vazgeçme hakkı da eser sahibine tanınan haklardandır.[2]

Eser üzerindeki manevi haklar kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardandır. Bu sebeptendir ki manevi haklar eser sahibi tarafından sınırlandırılmaz ve manevi haklardan feragat edilemez.

Eser üzerindeki mali haklar ise miras yoluyla intikal eder, devir, rehin, haciz ve hapis gibi işlemlere konu olabilir. Eser sahibi veya mirasçuları eser üzerinde sahip oldukları mali hakları süreli ya da süresiz, karşılıklı ya da karşılıksız olarak başkalarına devredebilir.[3]

Mali hakların devrini konu alan sözleşmelerin yazılı olması geçerlilik şartıdır. Bunun yanında hangi mali hakkın/hakların devredildiği sözleşmede açıkça belirtilmelidir. Aksi halde yapılan işlemler hükümsüz olacaktır.

FSEK 48/3 uyarınca henüz vücuda getirilmemiş yahut tamamlanmamış eserler üzerindeki mali haklar veya kullanma ruhsatları üzerinde tasarruf (devir) işlemi yapılması batıl sayılmıştır. Bununla birlikte, ileride vücut bulacak, tamamlanacak bir eser üzerindeki mali hakların devrine ilişkin taahhütte bulunulmasına bir engel yoktur.

Aksi yönde kararları bulunmakla birlikte Yargıtay'ın son dönemdeki içtihatları; taahhüt süresi içerisinde eser sahibi tarafından meydana getirilen eserlerle ilgili mali haklar veya kullanma ruhsatlarının, doğrudan ve herhangi bir tasarrufa gerek kalmaksızın kendiliğinden taahhüt alana intikal etmeyeceği yönündedir. Bu kapsamda eser meydana getirilmeden önce yapılan taahhüt işlemleri geçerli kabul edilmekte fakat devrin gerçekleşebilmesi için eserin tamamlanmasının ardından ayrıca yazılı bir tasarruf işlemine ihtiyaç duyulmaktadır. Devir işlemi, eser sahibi ve mirasçuları tarafından gerçekleştirilebileceği gibi eser sahibinin mali hakları devrettiği kişi tarafından da gerçekleştirilebilir. FSEK kapsamında mali haklar her ne kadar manevi haklardan ayrı olarak korunsun da mali haklar üzerinde yapılan tasarruflar manevi hakları zedeleyebilecek kabiliyete sahiptir. Bu sebeptendir ki yalnızca mali haklar üzerinde tasarruf yetkisine sahip bir kişi bu mali hakları devretmek isterse devrin gerçekleşebilmesi için eser sahibi veya mirasçılarının, mali hakkını iktisap eden kişi tarafından 3. Şahıslara devrine yazılı onay vermesi zorunludur.[4]

[1] Yargıtay HGK., E. 2017/137, K. 2020/806

[2] Yargıtay HGK., E. 2017/137, K. 2020/806

[3] Yargıtay 11. HD., E. 2004/11266, K. 2005/10524

[4] E. Ahsen Koç, Türk Hukukunda Fikir ve Sanat Eseri Sahibinin Mali Hakları, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Master Tezi, s. 78-79.

Kaynak:

Avukat Kuthan Turhan Hukuk Bürosu

<https://turhanlaw.com/eser-uzerindeki-mali-haklarin-devri/>

Ek bilgi:

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/701361>

TELİF SÖZLEŞMELERİNE BAĞLI YAYINCILIK RAPORLARI, UZATMALAR, TEKRAR BASKI UYGULAMALARI

5. Ulusal Yayın Kongresi, 04 – 05 Aralık 2009 tarihlerinde Ankara'da Crowne Plaza Otelinde toplandı. İleri 1939'da düzenlenen ve 1975, 1991 ve son olarak da dördüncüsü 1998 yılında yapılan ulusal yayın kongreleri ülkemiz yayıncılık politikalarının belirlenmesinde

önemli bir rol oynamıştır. Ülkemiz yayıncılığının son on yılda katettiği olumlu gelişmeler ilk kongrenin düzenlenişinden 70 yıl, sonuncusundan 11 yıl sonra 5. Ulusal Yayın Kongresi'nin toplanmasını gerektirmiştir. Önceki kongrelerden farklı bir yöntem izlenerek bu kongre yönetim anlayışı çerçevesinde düzenlenmiştir. Ulusal Yürütme Komitesi'nin yapısı yayıncı, yazar, çevirmen, telif ajansı, kitapçı ve dağıtımcıların meslek örgütü yöneticileri ile Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığının birer temsilcisinden oluşturulmuştur. Devletin sivil toplum ve özel sektör ile işbirliğine verdiği önem, diğer yayın kongrelerinden farklı olarak bu kongrenin kamu kuruluşlarının ağırlıklı yer aldığı bir kongre olmaktan çok yayıncılık sektörünün ve yayıncı meslek kuruluşlarının yer aldığı bir kongre olmasını sağlamıştır.

Bilindiği üzere ilk yayın kongresi 1939 yılında toplanmıştır. 2. Dünya Savaşı arifesinde toplanan bu kongrede ulus oluşturma ve sanayi toplumuna geçiş sürecinin bir aşaması olarak Latin alfabesinin kabulü ile birlikte Türk yayıncılığının alt yapısının devletçe oluşturulması ve dünya literatürünün Türkçeye aktarılmasına öncelik verilmesi ele alınmıştır. Nitekim bu kongrede alınan karar doğrultusunda 1940'larda Tercüme Odası kurulmuş ve 1940-1966 arası dönemde 39 adet Şark İslam Klasığının Türkçeye çevrilmesi dışında 640 adet Batı ve Doğu klasığı Türkçeye tercüme edilmiştir. 70 yıl sonra 4-5 Aralık 2009 tarihinde toplanan 5. Ulusal Yayın Kongresi ise küreselleşme ve ulus sonrası veya ulus ötesi dünya edebiyatı tartışmalarının sürdüğü, Dünyanın ve Türkiye'nin sanayi sonrası bilgi/enformasyon toplumuna geçiş sürecini yaşadığı bir dönemde yapılmıştır. Bu kongrenin ana temasını devletin yayıncılıktan çekilerek bu alanı gelişen özel sektöre bırakması, yayıncılığın hukuki alt yapısını sektörün bütün bileşenleriyle birlikte oluşturması, Türk edebiyat, kültür ve sanat eserlerinin ve Türk yayıncılığının dünyaya açılması, yeni toplumsal ve teknolojik ortama uyum sağlaması konuları oluşturmuştur. 2004 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığınca başlatılan devletin kültür yayıncılığından çekilmesi politikası da Türk kültürünün dünyaya açılması doğrultusunda atılan bir adımdır.

Nitekim 2005 yılında başlatılan TEDA Projesi ile 634 SONUÇ BİLDİRİSİ 3 Türkçe esere yabancı dillere çevrilerek yurt dışında yayınlanmak üzere destek verilmiştir. Dolayısıyla 5. Ulusal Yayın Kongresi yayıncılıkta yeni bir döneme ve perspektif değişimine işaret etmektedir. Yayıncılık sektörünün bütün bileşenlerinin katkılarıyla oluşturulan 5. Ulusal Yayın Kongresi'nde örnek alınacak bir çalışma sergilenmiştir. Farklı meslek örgütlerinden sivil delegelerin yanı sıra konularının uzmanları ve devletin yayıncılıkla ilgili çeşitli kurumlarından katılan komisyon üyeleri konuları en ince ayrıntısına kadar tartışırken bir ilki gerçekleştirmişlerdir; Birlikte düşünebilmek ve birlikte yapmak. Birbirlerini dinleyip anlamaya çalışan kongre katılımcıları, yayıncılığın sorunları karşısında çözüm odaklı yaklaşımların ortaya çıkmasına özen göstermiştir.

5. Ulusal Yayın Kongresi'nde Yayıncılık Sektörü ve sorunları 11 ayrı başlık altında oluşturulan komisyonlarda tartışılmıştır. 11 komisyon ayrı ayrı toplanarak Sektörel Yapı; Yayımlama Özgürlüğü ve Telif Hakları; Yayıncılıkta Devletin rolü ve Devlet Yayıncılığı; Çocuk ve Gençlik Kitapları Yayıncılığı; Eğitim Yayıncılığı; Akademik – Üniversite Yayıncılığı; Süreli Yayınlar; Kitapçılık, Dağıtımcılık, Satış ve Pazarlama; Kütüphaneler ve Derleme Sorunları; Yayıncılığın Dünyaya Açılımı, AB ve Uyum; Çeviri Politikaları konularında komisyon raporlarını hazırladılar. 2. gün öğleden sonraki genel kurulda komisyon raporları okundu, tartışıldı ve oylandı. Yüzlerce konuyu tartışıp geleceğe yönelik öneriler oluşturan komisyonlarda yayıncılığın öncelikle çözümlenmesi gereken sorunları belirlendi.

YAYINCILIK TELİF HAKLARI ULUSLARARASI PAZARLARI

Yayıncılar İçin Global Pazarlar ve Geleceği Görmek

Dünyanın en büyük kitap fuarı her yıl olduğu gibi bu yıl da Frankfurt'ta gerçekleşiyor. Frankfurt Kitap Fuarı'na her yıl binlerce profesyonel yayıncı ve ziyaretçi katılıyor. Fuar, yayıncılığın geleceğini okumak anlamında önem taşıyor. Önem taşıyor çünkü global bir köy hâline dönüşen dünyada ayakta kalabilenler büyükler ve güçlüler değil, teknoloji ve sektörde meydana gelen hızlı değişime ayak uydurup bu değişimi çalışma yöntemlerine entegre edebilenlerdir.

Yayıncılıkta öne çıkan iki temel unsur var. Bunlar;

- Dijital değişim ve hızlı iletişim teknolojilerinin yayıncılığa sağladığı imkânlar ve
- Çin, Endonezya, Kore, Meksika gibi ülkelerde yayınevlerine sunduğu fırsatlardır.

Dijital yayıncılığın geldiği son nokta ve gelişmiş iletişim teknolojilerinin bir sonucu olarak yayıncılık her zamankinden daha fazla global bir rol üstleniyor. Günümüzde kitaplar dünya genelinde daha hızlı bir şekilde basılıyor, dağıtılıyor ve okuyucuya ulaştırılıyor. Yayıncılar ortaklık kuruyor, içerik ve bilgi paylaşıyor, iş birliği yapıyor ve kitapların global pazarda dağıtım ve satışını hızlandırıyor. Yayınevleri büyümek ve pazarlarını genişletmek için diğer ülkelerde yeni müşteriler arıyor, ortaklık kurabilecekleri işletmeleri buluyor ve dağıtım kanalları ile çalışarak yayınlarını dünya genelinde daha fazla pazara sunuyor.

Frankfurt Kitap Fuarı'na katılan uzmanlar bu fırsatları değerlendirme ve yakalamada öne çıkan etkenlerin “yeni iş modelleri, yenilikçilik, düşünce liderliği ve deneme” olduğu konusunda hemfikirler. Dünyayı gezen, anlayan, sürekli ve istekli olmadıkça, hangi global pazarın bizim için doğru olduğunu, hangi kapıların kimler tarafından açılacağını ve hangi fırsatların bizi beklediğini anlamamız biraz zorlaşıyor.

Amerikalıların dijital yayıncılık ve inovasyon konusunda geldikleri nokta, Çin'in yayıncılıktaki büyük okuyucu potansiyeli ve ortaklık beklentileri, Almanya'nın profesyonel ve işletme yayıncılığında geldiği nokta, Güney Kore'nin uluslararası çocuk eğitimi yayınları yayıncıların dikkate alması gereken konuların başında yer alıyor. Meksika, Endonezya ve Türkiye'nin de yayıncılık sektöründe gelecek vadeden ülkeler arasında olduğu Frankfurt Kitap Fuarı'na katılan uzmanlar tarafından altı çizilen konular arasında. Bu ülkelerdeki büyüyen nüfus ve iş piyasasına giren gençliğin yayıncılar için bir fırsat oluşturduğu da ayrıca belirtiliyor.

Sektörde öne plana çıkan önemli pazarların başında Çin geliyor. Kitap pazarının büyüklüğü 24 milyar dolar olan Çin'de yayıncılar her yıl 16.600 telif hakkı alıyor. 16.600 eseri Çinceye tercüme ediyorlar. 800 milyon civarında kitap müşterisi olan Çin pazarına girmede anahtar kelime ise “ortaklık”. Yabancı yayınevlerinin Çin pazarına tek olarak girmesine veya ofis açmasına izin vermeyen Çin'de yayınevi olarak bir ofis açmak veya bu pazara girmek istiyorsanız Çinli bir yayınevi ile ortaklık kurmanız gerekiyor. 20 milyon civarında İngilizce kitap alan aktif müşterinin olduğu belirtilen Çin'de bu pazara girmede İngilizce ve Çince olmak üzere iki dil ön plana çıkıyor. Shanghai Translation Publishing House, (Çin'in en büyük 10 yayınevinden biri) Başkan Yardımcısı Wuping Zhao, Çin pazarına girmede ortakların rollerinin ve pazara girecek eserlerin iyi belirlenmesi gerektiğine vurgu yapıyor.

Ortaklık kurmada en etkili yöntemin Pekin Uluslararası Kitap Fuarı'na katılmak olduğunu da sözlerine ekliyor.

Yayıncılar için fırsat oluşturan diğer ülkelerdeki öne çıkan ana unsurlar şunlar:

ALMANYA

- ◊ Kitap pazarının büyüklüğü: 9.32 milyar Euro
- ◊ İşletme (business) kitap pazarı büyüklüğü: 3.25 milyar Euro
- ◊ Almanya pazarına girmede anahtar kelime: “Yenilikçi Fikirler”

ENDONEZYA

- ◊ Toplam Müslüman nüfusunun %35'i bu ülkede yaşıyor
- ◊ 2014'te satılan kitapların %50'si tercüme
- ◊ Pazara girmede anahtar kelimeler: “Tercüme” ve “Telif”

KORE

- ◊ Kitap pazarının büyüklüğü: 3.2 milyar dolar
- ◊ Koreli okurların tercihi e-kitaptan ziyade basılı kitap
- ◊ Pazara girmede anahtar kelime: “Eğitim Yayınları”

MEKSİKA

- ◊ Dünya genelinde İspanyolcanın en fazla konuşulduğu ülke
- ◊ Kamu, yayıncılık sektöründe en fazla içerik alan ve dağıtan konumunda
- ◊ Dijital yayıncılık yavaş fakat patlamaya hazır.
- ◊ Pazara girmede anahtar kelimeler: “Devlet” ve “İspanyolca Yayınlar”

TÜRKİYE

- ◊ Son on yılda yayımlanan kitap sayısı %300 arttı.
- ◊ Yayımlanan eserlerin %30-35'i tercüme
- ◊ Yayıncılar telif alma ve satmada istekli
- ◊ Pazara girmede anahtar kelime: “Telif”

ABD

- ◊ e-kitap satışlarında son yıllarda hızlı bir artış oldu.
- ◊ Dijital yayıncılık yapan işletmeler sektörde temel değişikliklere sebep oldu
- ◊ e-kitap satışları 2017'de basılı kitap satışlarını yakalayacak
- ◊ Yayıncılar yeni iş modelleri konusunda istekli
- ◊ Pazara girmede anahtar kelime: “İnovasyon”

Sonuç olarak Çin ve Endonezya sahip olduğu nüfus ile yayıncılar için vazgeçilmez bir pazar olarak öne çıkıyor. Bu iki ülke yayınevlerine büyük fırsatlar sunuyor. Dünya genelinde en fazla İspanyolca konuşan nüfusa sahip ve dijital yayıncılığın da hızlı bir şekilde büyüdüğü Meksika'da önümüzdeki yıllarda ciddi bir sıçramanın olması bekleniyor. Eğitim kitaplarının veya eğitici materyale sahip eserlerin Kore'de önemli bir pazara sahip olduğunun da unutulmaması gerektiğini ekleyelim.

Ciddi bir şekilde ele alınması gereken bir başka konu ise İngilizce kitaplar. Dünya genelinde ana dili İngilizce olan 1.8 milyar insan yaşıyor. Buna ikinci dili İngilizce olan kişileri de eklersek dünya nüfusunun hemen hemen yarısı İngilizce okuyor ve konuşuyor. Bu toplumun büyük çoğunluğu Amerika, Kanada, İngiltere, İrlanda, Avustralya gibi gelişmiş ve okuma kültürü yüksek olan ülkelerde yaşıyor.

Yayıncılar İçin Fon Fırsatları

Yerel bazda Kültür Bakanlığı TEDA programı ile yayınevlerinin eserlerinin tercüme edilerek global pazara açılmasını destek veriyor.

Detay: <http://www.tedaproject.gov.tr>

Avrupa Birliği “Creative Europe-Culture-Literary translation” programı ile de yayınevlerinin kitaplarının global pazara açılmasına hibe desteği sağlıyor.

Kaynak: Halkbank KOBİ

<https://www.halkbankkobi.com.tr/tr/uzmanina-danisin/makaleler/tesvik-ve-hibe-destek/yayincilar-icin-global-pazarlar-ve-gelecegi-gormek.html>

TELİF HAKLARI KANUNUNDA YAYINCILIK UYGULAMALARI, BANDROL, İSBN, SERTİFİKA VE DİĞER

Bandrol

Fikir ve sanat eserlerinin izinsiz çoğaltılmalarının ve taklit edilmelerinin önlenmesi amacıyla; fikir ve sanat eserlerinin çoğaltılmış nüshaları ile süreli olmayan yayınların üzerine yapıştırılan, sökülmesi halinde parçalan ve yapıştırıldığı malzemenin özelliğini kaybettiren nitelikte güvenlik şeridi içeren holografik özellikli bir güvenlik etiketi veya dijital olarak üretilen güvenlik etiketidir.

Bandrol Uygulamasının Yasal Dayanağı Nedir?

- 5846 sayılı fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 81 inci maddesi
- Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

ZORUNLU BANDROL UYGULAMASI

Hangi Eser Türlerinde Bandrol Kullanımı Zorunludur?

Süreli olmayan yayınlar (kitaplar) ile kayıt ve tescili gerçekleştirilmiş olan sinema ve müzik eseri nüshalarına çoğaltmayı takiben sevkıyattan önce bandrol yapıştırılması zorunludur. Ayrıca bilgisayar oyunları da zorunlu bandrol uygulamasına tabidir.

Hangi Hallerde Bandrol Kullanımı Zorunlu Değildir?

Aşağıda belirtilen durumlarda bandrol kullanımı hak sahibinin isteğine bağlıdır:

Süreli olmayan yayınlar ile kayıt ve tescili yapılan sinema ve müzik eseri nüshalarına, çoğaltmayı takiben sevkıyattan önce bandrol yapıştırılması zorunludur. Bandrol zorunluluğu kapsamındaki eser türlerinden birini veya birkaçını içermekle birlikte esas olarak fikir ve sanat eseri taşımaya tahsis edilmemiş olan ve taşıyıcı materyal özelliği göstermeyen cihazlara bandrol verilmez.

Aşağıda sayılan hallerde bandrol kullanılması eser veya hak sahiplerinin isteğine bağlıdır:

a) Kanunun 31 inci ve 32 nci maddelerinde bahsi geçen ve resmen yayınlanan veya ilan olunan kanun, tüzük, yönetmelik, tebliğ, genelge, kazai kararlar ile söz ve nutuklardan ibaret yayınlar,

b) Eğitim ve öğretim kurumlarında eğitim ve öğretim amacıyla kullanılacak yayınlardan, ön ve arka kapaklar ile belirli sayfalarda on dört puntodan küçük olmamak üzere, “Tanıtım nüshasıdır, para ile satılamaz.” ibaresi taşıyan tanıtım nüshaları,

- c) Yurt dışında dağıtımını yapılmak üzere ve ülke içinde ticari dolaşıma sunulmamak kaydıyla sadece çoğaltımı ülke içinde yaptırılan yayınlar veya eser nüshaları,
- ç) Tanıtım veya bilgilendirme amaçlı katalog, broşür, kullanım kılavuzu ve tarifeler,
- d) Bandrollenmiş sinema ve müzik eseri nüshaları ile süreli olmayan yayınların ekinde verilen içerik tamamlayıcı niteliği bulunan materyaller,
- e) Kapak hariç toplam 48 sayfayı geçmeyen, okul öncesine, ilköğretime ve ortaöğretime yönelik eğitim amaçlı süreli olmayan yayınlar,
- f) Gümrük ve posta işlemleri sırasında ticari dolaşıma girme amacı taşımadığına dair ilgili birimlere taahhüt verilmesi kaydıyla incelenmek üzere yurtdışından gönderilen örnek yayınlar veya eser nüshaları,
- g) “Parayla satılamaz.” ibaresi taşımak kaydıyla Milli Eğitim Bakanlığı tarafından veya Merkezi Açıköğretim Sistemi kapsamında Anadolu Üniversitesi tarafından öğrencilere ücretsiz dağıtılan ders kitapları,
- ğ) Kanunun süreli olmayan yayınlara bandrol yapıştırma zorunluluğuna ilişkin hükmünün yürürlüğe girdiği 7/6/1995 tarihinden önce basılmış olup ikinci el olarak satılan yayınlar. İkinci fıkra hükümleri çerçevesinde bandrolsüz piyasaya sürülen yayınların birinci sayfasında veya arka kapağında ondört puntodan küçük olmamak kaydıyla, “Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 5 inci maddesinin ikinci fıkrası çerçevesinde bandrol taşıması zorunlu değildir” ibaresinin bulundurulması zorunludur. İkinci fıkranın (c), (d), (f) ve (ğ) bentlerinde tanımlanan hallerde bu ibarenin kullanılması zorunlu değildir.

Bandrol Başvuruları Nasıl Yapılır?

- Süreli olmayan yayınlar için bandrol taleplerinin, Genel Müdürlüğümüz internet sayfasında bulunan “[Online İşlemler - Bandrol Başvurusu](#)” linkinden giriş yapılmak suretiyle bandrol otomasyon sistemi üzerinden online olarak gerçekleştirilmesi ve bunu takiben başvuruda ibrazı zorunlu belgelerin Yayıncılar Birliği Federasyonuna (YAYFED) ibraz edilmesi gerekmektedir.
- Sinema ve müzik eseri nüshaları için bandrol taleplerinin, başvuruda ibrazı zorunlu bilgi ve belgelerle birlikte doğrudan İstanbul Telif Hakları ve Sinema Müdürlüğü'ne yapılması gerekmektedir.

Bandroller Nereden Temin Edilir?

- Süreli olmayan yayınlar için kullanılacak olan bandroller YAYFED'den temin edilir.
- Sinema ve müzik eseri nüshalarında kullanılacak bandroller, İstanbul Telif Hakları ve Sinema Müdürlüğünden temin edilir.

ISBN

Uluslararası standardın amacı, belirli bir yayıncı tarafından belirli bir formatta yayınlanan bir yayının benzersiz bir yayını veya basımını tanımlamak için ISBN'lerin uluslararası kullanımını koordine etmek ve standartlaştırmaktır. Kitap benzeri yeni medya biçimleri ortaya çıkmaya başladığı için orijinal standart 1978, 1992 ve 2005'te revize edilmiş ve orijinal 10 basamaklı ISBN 13 basamağa çıkarılmıştır. ISBN standardı, 200'den fazla ülkede kullanılan, dünya üzerindeki en yaygın yayın tanımlayıcı standartları arasındadır. Uluslararası Merkezi İngiltere'nin Londra kentinde bulunmaktadır. Ülkemizde ISBN uygulaması 1987 yılında başlatılmış olup, ISBN Türkiye Ajansı, Uluslararası ISBN Ajansı'nın bir üyesi olarak ülkemizde bu alandaki tek yetkili birimdir. ISBN Türkiye Ajansı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğüne bağlı bir birim olarak hizmet vermektedir.

ISBN, (International Standart Book Number) Uluslararası Standart Kitap Numarasını ifade eder. ISBN atama işlemlerini yürütmekte olan ISBN Türkiye Ajansı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü bünyesinde hizmet vermektedir. ISBN'in uluslararası merkezi, İngiltere'de International ISBN Agency'dir. ISBN'i oluşturan rakamlar, beş gruptan oluşur. Birinci grup eski adı EAN (European Article Number) olan, GS1 (Global Standards One) Küresel Ofisi tarafından düzenlenen ve sadece ISBN standardı için Uluslararası ISBN Ajansına tahsis edilen benzersiz üç basamaklı bir dizidir. İkinci grup yayının yapıldığı ülkeyi, üçüncü grup yayıncıyı, dördüncü grup materyale ait sıra numarasını ifade eder. Beşinci grupta ISBN'in doğruluğunun denetimini sağlayan tek haneli bir rakamdır.

SERTİFİKA

Fuar, Festival vb. etkinliklerde yayıncıların bulundurması gereken Sertifika Sureti, fuar katılımcılarından istenen belgeler arasına girdi.

Yayıncılar artık katıldıkları her bir fuar için İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri'nden SERTİFİKA SURETİ alacaklar. Sertifika Sureti, fuar veya festival süresiyle sınırlı olup, etkinliğin bitmesiyle belgenin geçerliliği de bitecek.

Fuarlara katılmak isteyen fakat sertifika almayanlar, İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri'nin yapacakları denetimlerde sorun yaşayacaklar.

Fikir ve Sanat Eserlerinin Tespit Edildiği Materyallerin Dolum, Çoğaltım ve Satışını Yapan ve Yayan İşletmelerin Sertifikalandırılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 10. Maddesinde (Resmi Gazete Sayı: 25790 ve Tarih: 18.04.2005) şöyle denilmektedir: “Bu yönetmelik hükümleri çerçevesinde sertifika almış yerler, fuar, festival ve benzeri etkinliklerin düzenlendiği alanlarda fikir ve sanat eserlerini içeren kitap ve taşıyıcı materyallerin satışına ilişkin stand açmaları halinde, festivaller ve belgeli fuarlarda etkinlik süresince, diğerlerinde ise en fazla 10 gün süreyle satış yapabilir. Bunun için, sertifikanın, etkinlik isim ve tarihinin yazılı ve il kültür ve turizm müdürlüğüne onaylı bir sureti etkinlik süresince standda görünür bir yerde bulundurulur. Bu işlem için ayrıca ücret alınmaz.”

<https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=5352&mevzuatTur=KurumVeKurulYonetmeligi&mevzuatTertip=5>